

ادبیات کمونیست و سوسیالیستی

هفته‌لق سیاسی ، ادبی ، علمی غزته‌در

جلد : ۳

سنه : ۲ ۱۳ رمضان ۱۳۳۶ جمعه ايرتسی ۲۲ حزيران ۱۹۱۸ نوسرو ۴۲-۷۳

اهمال فكار

دارالفنونك آناتولى به نقلى

برقاج سنه اول استوقهولدن كول واپورينه بينمش ، لطيف بر زخردن ، عجيب معبرلردن ، ظريف بقعهلردن ، خوش كورفزوردن كچهرك، بش آلتى ساعتده [اوپساللا] به وارمشدم . بوكوزل قصبه ، هييتلى برقاندرالى وتاريخى بر دارالفنونى ايله مفتخردر . عجبا ، نهدن ، اسوچليلر دارالفنونلرخى بوشهرده بنا ايتمشلر؟ بوسؤالنه محيط جواب ويردى : بوراده هاى وهو آز ، ياخود ، يوق كې . مناظر ساكن ، باغچهلر ساكت ، كول راكده ، محيط معتكف . تام مطالعه وتبعه دعوتكار برعالم . هيچ بر كورولتى سزى تفكراتكزدن آليقويماز . علومه اجنبى هيچ بر شخص ، سزى ، شو اسكى كتيخانهلرده تصديق ايتمز . پروفسوزلر ، بوراده ، علوم وفنوندن بشقه هيچ بر شيله اوغراشامازلر . حياتده كوچ دكل . اسراف ايدهجك ير بولامازسكز . تياترو ، قهوه خانه ، پارق ... بوكې لوازم تنزه كافة وار ، لكن ، بونلر ، شكل افراطكارانهسنده تبارز ايتيور .

لوندردن بر آز اوتده [كه مبريج] ده اويله ، [اوقسفورد] ده اويله .

بونكاه برابر دارالفنونلرك اوفق شهرلرده بولومعهسى بر قاعده دكلدر : [صوربون]

پارسك ، [قولوميا] نويورقك حريمى داخنده كائندر .

قوم عربده قبل الاسلام و بعد الاسلام نسوان

[۶۴ و ۶۶ و ۶۹ نوسرونی نسخه لرمندن مابعد]

کلمه شهادت مسئله منہ : شهادت حادثات اعتبار بلکہ مختلف اقسامہ آپرلقدہ در . ولادت و بکارت و سائرہ کی رجالک کسب اطلاع ایتسی شرہاً جائز اولیان خصوصات بورادہ موضوع بحث دکلدہ . چونکہ بو مثلہ خصوصاتہ بالکز برقادینک بیلہ شہادتنی کافی کورلمیکدہ در . ایکی اولورسہ بالطبع احتیاطہ دہا زیادہ موافقدہ . و بونک بویلہ اولسنک وجہ و حکمتی دہ ظاہردہ و محتاج ایضاح دکلدہ . توضیحی اقتضا ایدن نقطہ حقوق عبادہ ایکی قادینک برار ککک مقامہ قائم اولسی و بویکی قادینکدہ مطابقت برار ککک برابر بولنسنیدہ .

معلوم اولدیننی اوزرہ شہادت حکم و قضائک اساسنی تشکیل ایلدینکی جہتلہ اندن مطلوب اولان غایہ شہادتک مشاہدہ و یا استماع ایتسی اولدیننی حادثاتی ایچندہ زیادہ واکسیکی اولیہرق حقیقتی اوزرہ ضبط ایتسی و اول وجہ ایلہ ادای شہادت ایتسنیدہ . حالبوکہ ارباب فن و علم احوال الروح علماسنک تحقیقات مرویہ سیلہ دہ ثابت اولدیننی اوزرہ طاقتہ نسادہ رجالہ نسبتہ نسیان و تردد خلقتہ زیادہ اولدیننی مناسبتہ وقایعی حقیلہ ضبط ایتک خاصہ سندن محرومدرلر . بناء علیہ ضبط وقایع خصوصتہ ضابطہ دماغیہ سی دہا منتظم اولان رجالہ برابر بولنقی و حادثہ بی یکدیگرہ تذکر و تخطر ایتک اوزرہ شہادت ایچون برار ککک مقامہ قائم اولقی اوزرہ ایکی قادینک وجودینہ لزوم کوسترلشدہ .

باخصوص کہ قہای اسلامیہ طاقتہ نسانک احوال بنیویہ سیلہ دماغ و جوہر عقلنہ تعلق ایدن و امامت و خلافتکدہ اسباب مانعہ سی اولان نظریہ بی امامت و خلافت درجہ سندنہ مهم عدایتمش اولدقلمری شہادت مسئله سندنہ دہ اجرای تأییدن خالی عد ایتبورلر ، و طاقتہ نسادہ موجود بولنان بونسیان و ترددک نتیجہ سیدرکہ قصاص و سائرہ کی حقوق اللہہ تعلق ایدن و مجازات بدنیدن عبارت اولوب قابل تلافی اولیان حدود شرعیہ دہ طاقتہ نسانک شہادتک قبولی جہتہ کیدلہ مکدہ در . چونکہ شریعت مطہرہ (تدرء الحدود بالشبہات) حدیث شریفی موجبہ شہابی داعی اولان ہر بر دلیلی اثبات حقوبات و جرائم ایچون کافی عد ایتامکدہ در بو مثلہ احوالہ التزام برائی محکومیتہ ترجیح ایدیور .

ارت مسئله سندنہ ارکک نسبتہ قادینہ نصف حصہ ویراسنک انبانیہ کلنجہ : بو صورت معاملہ نیک مستند بولندیننی حکمت عقلیہ غایت بسیطدر . آنفاً بیان اولندیننی اوزرہ طاقتہ نسا زمان جاہلیتہ حقوق ارشیدن محروم اولدقلمری کی شخصلری حقتہ بیلہ مال موروث کی معاملہ اولنقدہ ایدی . اسلامیت بولنری بوقید ظلم و اسارتدن قورتاردیننی کی کندیلرینہ برحصہ مفروضہ ارشیدہ تعیین ایتدی . انجق طاقتہ نسانک امر اطاشہ سنی رجالہ تحصیل ایتسی اولملہ برابر انلری رجال کی جہاد و غزا و مشاق کسب ایلہ آخرک تفاق مثلہ خصوصات ایلہ دہ مکلف قیلہ مشدر . بوتعداد اولنان خصوصات بارکران مشاق

و عنقی کاملاً رجاء تحمیل ایدلش اولدیغنه کوره ارئنده مکلفیتی نسبتنده فضله بر حصه به مالک اولسی عفته واحکام عدالته البت موافقدر.

« تستر »

بعض افکار غریبه اربابی نظرئنده حبس و تضییق ماهیتئنده بر نوع مظالمین و ترقیات مدنیه و علمییه به مانع احوالین عد ایدلش تستر مسئله سننده ده عالم اسلامیتک تعقیب ابتدکی غایه والده ابتدکی منافع و عمره غایت مهیدر . تستر ملت معظمه اصلامیه به « یا ایها الذین آمنوا لاندخلوا بیوتاً غیر بیوتکم حتی تستأنسوا و تاسلموا علی اهلها ذلکم لعلکم تذكرون . فان لم تجدوا فیها احداً فلا تدخلوها حتی تؤذن لکم وان قیل لکم ارجعوا فارجعوا هو ازکی لکم والله بما تعملون علیم [۱] » آیتندن باشلیه رق « قل للمؤمنین یغضوا من ابصارهم ویحفظوا فروجهم ذلک ازکی لهم ان الله خبیر بما یصنعون وقل للمؤمنات یغضن من ابصارهم ویحفظن فروجهن ولا ینسین زینتهن الا ما ظهر منها و لیسرن نجرهن [۲] » عباره سیله دوام ایدن « ولا یضربن بأرجلهن لیعلم ما یخفین من زینتهن و توبوا الی الله جمیعاً ایها المؤمنون لعلکم تفلحون [۳] » نه منتهی اولان آیت کریمه و آنی مؤید بر جوق احادیث سنیه ایله امر اولمشدر . بعض علمای کرام « الا ما ظهر منها » دن مقصد وجه ایله کفیندر . بناء علیه بواعضالرك شرعاً

[۱] ای مؤمنلر اهلندن اذن آلوب سلام و یرمدنجه کندی خانه کزدن غیر کیسه نك خانه سنه کیرمیکز بر صورتله دخول سزک ایچون خیر لیدر . و امید اولنور که بوجهتی نظر ملاحظه به آلوب متیقظ اوله سیکز . و اول غیرک خانه سننده سزه اذن و یرءجک کیسه بی بولز سه کز اذن و یرءجک کیسه نك ظهورینه قدر کیرمیکز و اگر سزه کیر و کیدیکز دنیلور سه کیر و کیدیکز . اوراده طور وب الحاحده بولنمکزدن عودتکزدن هاز یاده محسناتی موجب و ادایه موافقدر . جناب واجب الوجود یابدیفکزی بیور و آکا کوره مکافات ایدر .

[۲] مؤمنلره سوبله که کوزلرینی سبب فتنه اولان نامحرمه نظر دن منع و فرج لرینی حفظ ایتسونلر بواصره اطاعتلری حقلرئنده فائده لیدر . جناب حق کوز و سائر جوارح و اعضا کزله یابدیفکزی ایشلره واققدر . و مؤمنه قادیلره دیکه حلال اولیان شیلردن کوزلرینی منع و فرج لرینی حفظ ایتسونلر . وزینتلرینی اظهار ایتسونلر . پارمقلرده کی یوزوک ، کوزلرئنده کی سورمه اللرنده کی قنا کی ایش وقتئنده اظهاری ضروری اولان شیئر استئنا ایدلشددر . و باش اورتولرینی یاقه لری اوزرینه چکسونلر که صاحب لریله قولانغی آردی و کوی ستر اوانسون .

[۳] و خنی اولان اسباب زینتلری بیلنمک ایچون خلخاللی آیاقلرینی بولده کیدرکن بر برینه اورمه سونلره ای مؤمنلر سزدن صدور ایدن تقصیرانندن طولانی جناب حقه قارشو توبه و رجوع ایدک . امید اولنور که اول توبه ایله اکتساب فلاح ایدوب دارینده سعادتیه نائل اوله سز .

ستریہ لزوم بقدر دبورلر . آنجی ابن عباس حضرت لرندن بوباندہ روایت اولسان احادیث ایله مشارالہک آیت مذکورہ حقندہ کی طرز تأویل و تفسیرینہ نظراً وجہ ایله کفینک احکام تستردن استثنائی حقندہ کی اجتهاد مرجوح وابن عباسک قولی ترجیح اولمشدر . اسباب ترجیح ایسہ وجہک حصیات شہوانیہ بی ائک زیادہ تہیبجہ خدمت ابدن اعضا قسمندن محدود بولندیقی جہتلہ محل فتنہ عد اولمشدر . تستر حقندہ کی احکام اسلامیہ تک اساسی بالایہ آئنان اجمال و تاخیردن عبارتدر . مسئلہ تک حقیقہ کسب وضوح ایسہ بیلمسی ایچون اول امرده بوکون عالم اسلامیتده موجود بولونان اشکال تسترک احکام مبسوطہ بہ کورہ قابلیت تطبیقیہ سنک نہدن عبارت اولدیغنی بیان ایتک لازم کایر .

اشکال مختلفہ تطبیق ایدلمکده اصول تسترک برنوعی بوکون پای تحت سلطنت سنیہدہ جاری و مشہودمن اولان طرز تلبسدن عبارتدر بودہ بر قاج شکہ اقسام ایتکدہدر بونلرک ایچندہ احکام شرعیہ نقطہ سندن ائک زیادہ دقی جلب ابدن قسمی سرست نشوؤ شباب اولان بعض مخدرات اسلامیہ طرفندن اختیار ایدیلوب کیتدکدہدہ دہا غریب و غیر طبیعی بر ماہیتہ انقلاب ایتکدہ اولان شکل تستردرکہ تستردن زیادہ انکشافہ خدمت ابدن بوشکل و قیافتلہ مرزہ دہ اولورسہ اولسون نامحرمان رجالہ کورنک احکام شرع عالی بہ مغایر و (ولاتبرجن تبرج الجاہلیۃ الاولى) فرمان الہیسیلہ ہی بیورلمش اولان شکل معلومہ موافقہر انظار عامہت ائک زیادہ محل انعطافی اولان اعضالرک ستر و محافظہ ہی بایندہ لایفیدانہ بر وضعیتدہ بولمقی وقار و حیثیت نسوانیہ نقطہ سندن دہ مناسب دکلدہر واسفاکہ بوحال کیتدکدہ توسیع دائرہ سرایت ایتکدہ و بویوزدن برچوق مخدرات اسلامیہ تک استقبالری و خیم برماقبتہ منجر اولقدہدر .

تسترک برنوعی دہ مراسم دینیہ بہ ائک زیادہ بر مرکز دقت و اعتنا اولان بلاد و قصبات اسلامیہ دہ جاری اولان شکلدرکہ قادینک تہدن طرناقلمینہ قدر بتون اعضای وجودنی ستر ایله برابر یوزینی دہ قالین بریچہ آلتندہ اورتمسندن عبارتدر بوشکل شریعت غرای محمدیہ تک امر بیورمش اولدیغنی درجہ بی کچمش ایسہدہ بین الاسلام غایت مرغوب و ممدوح بر ماہیت اکتساب ایشدر . بوندہ التزام افراط اولتمسنگ اسبابی ایسہ ملت اسلامیہ تک ملل ساثرہ افرادی ایله اختلاط حاصل ایتدکدن صکرہ نسوان اسلامیہ بی ادیان غیر مسلمہ اخلاقنک سرایتندن محافظہ مقصد ایله فضالہ بر احتیاطہ لزوم کوسترلمسیدر چونکہ صدر اسلامہ مخصوص اولان قرون ثلثہ معلومہ مرور ایتمش اولدیغنی جہتلہ صلابت دینیہ بہ بدرجہ بہ قدر فساد رخاوت طاری اولمش ایدی . نسوان اسلامیہ بی اخلاق مزلقدن صیانت ایچون بویله بر احتیاطہ لزوم واردی مع مافیہ بو اصول تستر اعتیادہ انقلاب ایتدیکندن طولانی قادینلر اوزرندہدہ برسوء تأثیر اجرا ایتدی تی تربیہ اسلامیہ داخلندہ یتشمش بر قادینک برطور فرنگانہ ایله خانہ سنک خارجندہ کزوسی ایچون جبروشدت کوسترلسہ بیلہ اعتیاد شرعیسندن آبرلق شین و عارینہ معروض قلامق ایچون اجبار واقعہ کال شدتلہ مقاومت ایدہ جکندن امین بوقیلدن اولان بلاد و قصباتدہ متمکن ملل غیر مسلمہ نسوانک بیلہ اعتیاد نتیجہ سی اولہرق اصول تستری آچیق اورلہق کز مکہ ترجیح ایتکدہ اولدقلمی معلومدر . تسترک برنوعی دہ کویلو و بندوی قادینلرک اختیار ایتمش اولدقلمی اصولدر . بونلرک قبول ایتمش اولدقلمی شکل تسترہ کورہ اورویا قادینلرندن فرقلری کویلو قادینلری باش و صاحبزینی تماماً ستر ایتک و بیکانہ از ککمرہ زیب و زینتلریلہ کورنما مکملہ

برابر آنزله ذوق و صفا مجلسرنده اختلاط ایتمکدن عبارتدر. قول مرجوحه و الجای حکم ضرورت
نظراً بواصول شرعه مغایر دکلد.

کلهم تسترک تأمین ایتمش اولدینی محاسن و فوائدہ تستر حسن تأمین بشریتمک ناموس و منافعی
ایجاباندل اولان نسبتک محافظه سی غایه سنه و هیأت اجتماعیه تک باعث فلاکتلی اولان فعل شنبیع
زمانک تقلینه خادمدر قاعدہ تسترک جاری اولدینی ممالکده کی ولدنارک عددی مهم بریکون تشکیل
ایتمکده اولدقلمی کی اسلامیتک مرکز تعصبی و قواعد تسترک جاری اولدینی بلاد اسلامیه ده دخی فعل
شنبیع زنا بلاد سائرده نسبة تعمیم ایتمشدر و محدود بردارده در واقعا بومثل و خصوصاً اتده اک موثر و مهم
ضابطه مانعه تک اخلاقدن عبارت اولدینی منکر دکلسده بعضاً برنیم نکاه تک آثار جاذبه دارینه قارش
هیچ برقوتک مقاومت ایده مدیکه ده واردد عربه و شمندوفر کی طار برخلده یان یانه تصادف ایندن
ایکی وجودک یکدیگره تماسندن حاصل اولان تهیجات عصیه بعضاً اودرجه کسب شدت ایدرکه انسان
ایچون کندینی ضیط ایده بیلیمک امکانی بیله کسب عسرت ایتمش اولور.

[تحمل ایلز زور هوایه برده عصمت

کریبان چاکی، کل دست بیداد صبادندر]

ثانیاً طبیعت برشیتک قیمت و نفاستنی دائماً اوشیتک انظار عامه ده کی ندرتیه اسباب وصولتک
متعسر اولسنده آرامقده اولدینی جهتله تستر دخی رجالدہ نسوانه قارشى موجود بولنان میل و محبتک
حرصانه برصورتده تریدینه خدمت ایدر بوایسہ ازدواجک تکثرینی ازدواجک تکثری ده تناسله خدمتی متضمندر
ملل غیر مسلمه ده کی مناکاتده جهاز و سائرہ کی برطاقم مصارف و مبالغه نسوانه تحمیلی بیله ظن ایدرمه
ینه احکام تسترہ عدم رعایتک نتیجه سیدر. چونکه وصال و ملاقاته نائلیت اسبابک هر زمان ممکن و مبدول
بولسنه مبنی غیر مسلم برارککک نظرندہ قادینک اونقطه دن برمرقی یوقدر.

حالبوکه قادین ارکک قارشى دائماً بر مقام ناز و استغناده بولنایدرکه ارکک ا کا نائلیت نعمتک
مقابل اوله رق بارکران معیشتی درس تحملنه آلمی بر مختیارلق عد ایتمسون واقعا تستر اصولی قبول
ایتمش اولان اوروبالیر طرفندن طائفه نسایه قارشى فوق العاده بر حرمت و رعایت کوسترلمکده
ایسه ده بر رعایت و احترام اختلاط و معاشرتک مبدولیتندن متعصب بر نقصانک تلافیسی ایچون
عقلای امت و افکار منوره ارباب طرفندن دوشنلوب سلفندن خلفه نوارث ایندن و رعایتاد حکمنه کیرمش
اولان بر نوع سیاست معاشرتدن عبارت اولسه کرکدر تستر مزیت حسن و جمالدن محروم اولان بر قادینک
زوجدن محروم اولق و یاخود محاسن ظاهریه سنک نقصان و فقدانندن طولایی زوجیه رابطه معاشرتی
منقطع اولق کی مروض بولندینی بر فلاکتی ده ازاله و یا هیچ اولمزه تخفیفه مداردر، چونکه مانعه
تسترک رفی حالده ذکور و اناتک برلکده اجتماع و اختلاطلی طبیعی بولندینی وارککارک نظر تقدیر
و حرمتک ده نسوان موجوده تک اک دلرباسنه منعطف اولسی طبیعی بولندینی جهتله بو حال مزمن حسنه مالک
اوله میان اوزواللی ایچون تک سوزشلی اولور هله اشیا تک ضدیله تمایز ایتمکده اولسنه کوره چیرکین
قادینک حد و حقیقتدن زیاده چیرکین و کوزلک حد و حقیقتندن زیاده کوزل کورینه چکندن ناشی فلاکت

دها آغیرلشیر بناء علیه قیر ایسه سعادت ازدواجدن محروم متأهله ایسه غایت مزعج برحیات کچورمش اولور .

تستر ادعا اولندیفی وجهله حبس و تضییق معناسنی ده افاده ایتمز شریعت مطهره قادینک ایستدیکی زمان خصوصیات ضروریه سنک ایفاسنه مساعدنه ایتمش اولقله برابر معلومات دینییه و ذنیویه سنک تحصیلنه ده قطعاً مانع اولامشدر . مهدون حده قدر طلب علمی امر ایتمش اولان بر دین عالی طائفه نسایی بوامردن استثنائاً ایتمز تسترک ترقیات مدنییه به مانع اولدیفی سوزی ده معقول دکادر . صدر اسلامده کی بغداد و اندلس مدنیت اسلامیه سنک آفاقه ولوله انداز اولدیفی و اوروپاده کی اقوامکده حال وحشتمده بولندیفی سره لرده اسلامیتده تستر اصولی حقیله جاری و اوروپاده ده آنک ضدی اولان انکشاف نسوان موجود ایدی نه اسلامیتده کی تستر اووقت ترقی به مانع ونه اوروپاده کی انکشاف اولوقت سیبب تعالی اوله بیلمش ایدی . ترقی انجق جد و جهدک و بذل همت و مساعینک نتیجه سیدر یوقسه رجال ایله نسوانک بالو و تیاترو کی محل اجتماع و مصطفیه عشق و محبت اولان برلرده اختلاط و معاشرت ایتملرندن حصوله طور برشی دکادر اسلامیت جنس لطیفه نزاکت فطریه و لطافت بدنییه سیله قابل توفیق اولیان برطاقم مشاغل شاقه ایله اوغراشمسندن ایسه تربیه اطفال و اداره بیتیه کی قانون طبیعتک عهدۀ لیاقتلرینه تودیع ایتمش اولدیفی وظائفه مشغول اوللرخی دها مناسب کوریور وظائف اجتماعیه نک اک مهمی اولان بووظیفه طوررکن زراعت و صنایع و ساثره کی نسوانک خصوصیت عالی و رقت طبیعیه قطعاً مناسبت الحیان برطاقم وظائف مشکله ایله آنلری مکلف طوتمق بالطبع موافق دکادر .

تسترک محاسن و فوائدینه دائر و احکام نظریه و عملیه بی جامع بقیه تفصیلاتی بو بایده نشری مقرر اولان رساله به درج ایتمک اوزره شمیدیک بو قدرله اکتفا ایلم .

حیدزی زاده

ابراهیم

سنمای هجران !

— ساع رفت بک آفندی به —

هجران ! بونی بن ، یرمی ییل اولجه ایشیتدیم ،

معناسنه ، تحقیرینه بیکانه صیددیم .